

Virgili Maró, Publi (70-19 aC). [*Opera*]. Venècia : Vindelinius de Spira, 1470.

Signatures: [a12, b-g10, h12, i-110, m12, n-o10, p-q8]. – [162] f. ; 2º

Els folis corresponents al principi de *Les bucòliques* i a cada un dels quatre llibres de *Les Geòrgiques* i els dotze de l'*Eneida* tenien orles envoltant el text. De totes elles només se'n conserven les que corresponen a l'inici del quart i del novè llibre de l'*Eneida*.

Llegendes del títol en tinta blava. Caplletres, rúbriques i indicació dels personatges de *Les bucòliques* en or sota fons blau, vermell o verd. L'orla corresponent a l'inici del llibre IV de l'*Eneida* presenta un fons gris amb nombroses monedes daurades i platejades i una Santa Faç. Hi destaca l'escut de Felip I *el Bell* de Castella. Pel que fa a la que dona entrada al llibre IX, es tracta d'una inscripció de cal·ligrafia fantasiosa amb forma de tronc i branques d'arbre, on figura, igualment, l'escut de Felip I *el Bell*.

Enquadernació en pell de cabra del segle XVI amb filets gofrats als plans. Ferros gofrats posteriors, del segle XVIII, als plans. Talls daurats. Llom amb nervis naturals. Restaurats el juny del 2000 el llom i les zones perdudes.

Imprès sobre vitel·la.

Text pautat.

Numeració moderna dels folis en llapis.

Ex-libris imprès a la contraguarda anterior: «Bibliothecae Almae Universitatis Cervariensis». Ex-dono imprès a la contraguarda anterior: «Dono D. Petri Joannis Finestres Ilerdensis Ecclesiae Canonici». Nota manuscrita al foli [a]1: «Haec P. Virgilij Maronis Opera Regij ac Pontificij Ceruariensis Athenaei Bibliothecae V.J.Dr. Petrus Joannes Finestres & Monsalvo, in eodem olim Sacr. Canonum Vespertinus Antecessor, postea a Perillustri ejusdem Almae Academiae Concilio Definitorum Sanctae Ecclesiae Ilerdensis Canonicatu, juxta Pontificium diploma honestatus, in grati animi significationem lubens dono dedit. Kal. Novemb. Anno Dni. M.DCC.XL.»

A l'Estat només se'n conserven dues còpies, una a la biblioteca del monestir de San Lorenzo d'El Escorial i l'altra a la Biblioteca de Reserva de la Universitat de Barcelona. L'exemplar, com consta a la citada nota manuscrita, va pertànyer a la biblioteca de Pere Joan Finestres i de Monsalvo (1690-1769), que el cedí el 1740 a la Universitat de Cervera, els llibres de la qual van arribar a la Universitat de Barcelona, ja restaurada, el 1846. Finestres i de Monsalvo, professor de dret canònic a Cervera i canonge de Lleida, pertanyia a una família de juristes, religiosos i erudits vinculats a la universitat certerina en què destacà un dels germans, Josep Finestres i de Monsalvo, figura cabdal de la Il·lustració a Catalunya.

El nostre exemplar es distingeix també per l'escut d'armes amb el toisó d'or que figura en les dues orles conservades, que indica haver format part de la biblioteca de Felip I *el Bell* de Castella, com a comte de Charolais, abans de casar-se amb Joana *la Boja*, filla dels Reis Catòlics, o, menys versemblantment, de la del seu pare, l'emperador Maximilià I d'Àustria després de casar-se amb Maria de Borgonya i abans de cenyir la corona imperial, època en què comparteix l'escut nobiliari amb el del seu fill.

Les bucòliques, Les Geòrgiques i l'Eneida van sortir del taller de l'alemany actiu a Venècia Vindelinius de Spira. El seu germà Johannes fou l'introduïdor dels tipus mòbils i de la premsa tipogràfica a Venècia. En morir aquest, l'any 1470, Vindelinius continua la feina al taller, i l'*Opera* de Virgili és el primer llibre fet exclusivament per ell.

L'edició es caracteritza per la puresa i la perfecció dels tipus romans i, com és característic en els incunables italians de poesia clàssica, per la presència, a l'inici dels versos, de petites majúscules epigràfiques. Inclou, a l'inici de cada un dels llibres de l'*Eneida*, uns *argumenta* atribuïts tradicionalment a Ovidi.

Es tracta de la tercera edició incunable de Virgili i de la primera amb indicació del peu d'impremta, expressat amb aquests dístics elegíacs en lloança del mateix Vindelinius de Spira al verso de l'últim foli:

*Progenitus spira formis monumenta maronis
H[a]ec uindelinius scripsit apud uenetos.
Laudent ergo alii polycletos parrhasiosue
Et quosuis alios id genus artifices.
Ingenuas quisquis musarum diligit artes
In primis ipsum laudibus afficiet.
Nec uero tantum quia multa uolumina, quantu[m]
Q[uum] perpulchra simul optimaq[ue] exhibeat.
M. CCCC.LXX.*

(MRF)